

**Andrzej Gołembnik, Marek
Mierosławski, Zbigniew
Polak, Dorota Stabrowska**

Pułtusk, woj. ciechanowskie. Zamek

Informator Archeologiczny : badania 18, 173-174

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W wykopie nr 2 pod warstwą próchnicy znaleziono ułamek krawędzi naczyńia późnośredniowiecznego, w wykopie nr 5 w warstwie gliny natrafiono na mało charakterystyczne fragmenty ceramiki, oraz na szklaną kulczkę. Natomiast w wykopie nr 7 w warstwie próchnicy znaleziono pocisk do procy z wypalanej gliny, najprawdopodobniej związany z bitwą grunwaldzka.

Stanowisko 28 położone jest w niewielkim zagłębieniu przy polnej drodze dochodzącej do drogi Stębark - Łodwigowo. Wytyczono tam trzy wykopy o wymiarach 10 x 3 m, usytuowane równolegle do drogi polnej. Eksplorację prowadzono do głębokości około 1,10 m.

W wykopach nr 1 i 3 w warstwie piasku pomieszanego z próchnicą, natrafiono na niewielkie fragmenty cienkiej blachy, zapewne nowożytniej. Innych zabytków nie stwierdzono.

W roku przyszłym badania będą kontynuowane na stanowisku 27.

PODRZECZE
woj. łęczyńskie
Stanowisko 3

patrz
epoka brązu

PRZEMYŚL
Pl. Dąbrowszczaków

Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej
w Przemyślu

Badania prowadził mgr Andrzej Koperski. Trzeci sezon badań. Finansowało MNZP w Przemyślu. Cmentarzysko szkieletowe z okresu późnego średniowiecza.

Badania miały charakter doraźnych interwencji w związku z prowadzonym remontem Dworca PKP. W latach 1979, 1982 i 1984 ogółem odkryto 15 pochówków szkieletowych, częściowo zniszczonych.

Stanowisko położone jest na wysuniętym ku wschodowi kraju terasy, tuż przy dolinie zalewowej Sanu, w zachodniej części Dworca PKP, około 100 - 125 m na północny-wschód od kościoła Reformatów.

Pochówki orientowane były na osi wschód-zachód, głowami skierowane ku zachodowi, miały pozycję wyprostowaną na wznak, ręce złożone na miednicy lub piersiach. Jamy grobowe były prostokątne, w kilku zarejestrowano relikty drewna, w grobie 4 i 5 odsłonięto fragmenty trumien. Groby były jednostkowe, jedynie w grobie 2 przy osobniku dorosłym znajdował się szkielet dziecka. Dał się też zauważyć rzędowy układ grobów wzdłuż linii północ-południe.

W grobach na ogół brak wyposażenia, jedynie w grobie 12 wystąpiła moneta miedziana - puła Ludwika Węgierskiego, zaś w niżej położonym grobie 15 kolistą sprzączką (?). Drobnie ułamki ceramiki późnośredniowiecznej mogą występować na wtórnym złożu.

Cechy odkrytych pochówków, jak: zachodnia orientacja, ubogie wyposażenie, relikty trumien, układ rąk, wielopoziomowość - wskazują, że był to cmentarz przykościelny z okresu późnego średniowiecza. Moneta dowodzi, że funkcjonował on na pewno w XIV wieku.

Trudno o stwierdzenie, czy cmentarz powiązany był bezpośrednio z budową kościoła. W niewielkiej odległości znajduje się XVII - wieczny kościół Reformatów, który teoretycznie mógł być postawiony w miejscu starszego kościoła lub cerkwi. Na przedmieściach Przemyśla, w czasach średniowiecza miało stać kilka drewnianych cerkwi oraz szpitalny kościół św. Ducha. Nie wykluczone też, że pod nadzorem duchowieństwa chowano tu zmarłych nie przy samym kościele, lecz w niewielkim od niego oddaleniu.

PUŁTUSK
woj. ciechanowski
Zamek

PP.Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwator-
ska
Oddział w Warszawie

Badania prowadzili: mgr Andrzej Gołębniak (autor sprawozdania), mgr Marek Mierozłowski, mgr Zbigniew Polak, mgr Dorota Stabrowska. Finansował WKZ Ciechanów. Dziewiąty sezon badań. Zamek (XV-XVIII w.).

W sezonie kończącym działalność ekspedycji archeologicznej na terenie Wzgórza Zamkowego w Pułtusku prace skoncentrowane były na przedbramiu zamku. Prace wykopaliskowe powiązane były bezpośrednio z nadzorem archeologicznym prowadzonym w sezonie zimowym 83/84. W trakcie prac ziemnych prowadzonych w tym czasie przez ekipę budowlaną na terenie bramy zamkowej odsłonięto pozostałości murów przziemia i fundamenty wieży. Stanowiła ona kolejny etap rozwinięcia bramy zamkowej, a także wzmocnienia narożnika Domu Dużego. Prace na terenie przedbramia miały za zadanie uchwycenie pełnego zarysu bramy wieży, a także odsłonięcie i określenie kolejnych faz rozbudowy tej części zamku.

Główny wykop (XVII a) o wymiarach 15 x 3,5 m, oparty od strony zamku o lico fundamentu wspomnianej wieży przecinał skarpe wzgórza po linii zbliżonej z osią bramy i dochodził do pierwszego filaru arkadowego mostu ceglanoego w fosie zamku. Pozostałe dwa wykopy (XVII b i XVII c) zlokalizowane zostały: pierwszy (8 x 1,5 m) na osi bramy i drugi (8 x 3,5 m) po jej wschodniej stronie.

Odsłonięto wszystkie murowane elementy konstrukcji bramnych i przedbramia. Należą do nich w kolejności powstawania: wschodnia, szczytowa ściana Domu Dużego, mury ceglane pomieszczenia piwnicznego budynku po wschodniej stronie Domu Dużego, fragment filara mostu ceglanoego, fundamenty wschodniego muru kurtynowego, fundament i fragment korony muru wieży bramnej zachodniej, fundament wieży (?) wschodniej, fundament kamienny pomiędzy wieżami bramnymi, fundament ceglany muru mostkowego oraz dwie baszty mostowe.

Na podstawie wstępnej analizy stratygrafii i uzyskanego w trakcie eksploracji materiału zabytkowego, stwierdzić należy, iż rozpoczęta z końcem XV w. praca, po wielu zabiegach modernizacyjnych dokonywanych głównie w XVI w, zakończone zostały z początkiem XVII wieku.

Materiał zabytkowy znajduje się w P.A.K.

PULTUSK - miasto
woj. ciechanowskie

Ciechanowskie Towarzystwo Naukowe
Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Ciechanowie

Badania prowadził mgr Włodzisław Pół. Finansował NKE Ciechanów. Siódmy sezon badań. Miejska zabudowa drewniana średniowieczna i nowożytna XV-XIX w. Miejski mur obronny XVI w. Zabudowa kościelna przykościelna XV-XIX w. Kościół NMP na Starym Mieście - zakrycia i krypta XVII w.

Kontynuowano prace badawcze w wykopie ul. Piotra Skargi 37a, odsłaniając dalsze relikty zabudowy drewnianej, płoty drewniane ustalające przebieg granic działek własnościowych. Zlokalizowano także drogę gruntową/równoległą do zachodniej murzei rynkowej/. Natomiast w wykopie 2 ul. Wolności 3 (o wymiarach 7 x 4 m) odsłonięto fragmenty drewnianych budynków, resztki płytów z desek dębowych, oraz studnię z XVII wieku, z której wydobyto około 50 naczyń glinianych (całych we fragmentach), kawałki szklanych naczyń (kieliszki, szklanice), kafle płytowe i garnek.

Badania związane z miejskim murem obronnym prowadzone były w kilku miejscach. W ogrodach na tyłach plebani przykościelnej (przy budynku przepompowni wybudowanej w 1982 r.), odsłonięto mur miejski (prawdopodobnie jego zakończenie). Mur obronny od strony miasta ma tylko odsadkę ceglana, natomiast nie stwierdzono wnek arkad. Od strony rzeki chroniło go umocnienie brzegowe; ułożone poziomo belki umocnione pionowo wbitymi kółkami. Kamienny fundament muru miejskiego ułożony był na ruszcie drewnianym. Być może mniejsza stabilność gruntu była przyczyną zaniechania dalszej budowy muru. Jego kontynuacja w kierunku północno-wschodnim było umocnienie kamienno-drewniano-ziemne znane już z ubiegłego roku, którego początek stwierdzono przy końcu zachowanego muru obronnego. Umocnienie to spełniało zapewne rolę obronno-ochronną (przeciwpowodziową). Od strony miasta do muru miejskiego dostawione były budynki murowane, których relikty nawarstwały się od XVI do XIX w. Teren dookoła budynków był wybrukowany. Wewnątrz nich zachowały się posadzki z płytek ceramicznych i cegieł.

Pomiędzy ul. Wolności a budynkiem Straży Pożarnej (ul. Staszica 17-19) zlokalizowano kolejne fragmenty muru miejskiego. Odsłonięto basztę (zachował się tylko jej kamienny fundament) oraz partie muru z zachowanymi kilkoma warstwami cegieł. Stwierdzono, że zmienił się rytm arkad - szerokość wnęki około 150 cm (poprzednio 250 cm).

Przy kościele NMP na Starym Mieście od jego północno-wschodniej strony odsłonięto fundamenty zakrycia i krypty z XVII w.

Materiał zabytkowy znajduje się w Pułtusku w magazynach ekspedycji wykopaliskowej CTN.

RACIĄŻ, gm. Tuchola
woj. bydgoskie

Uniwersytet Łódzki
Katedra Archeologii

Badania prowadziła Pomorska Ekspedycja Archeologiczna UL. Sprawozdanie przygotowali: dr Małgorzata Kowalczyk i mgr Maciej Trzciniński. Finansował UL i UW w Bydgoszczy. Szesnasty sezon badań. Grodzisko - stolica kasztelanii (2 poł. XIII w.).

Prace miały na celu uchwycenie dalszych odcinków drogi otaczającej grodzisko oraz pierwotnej linii brzegowej jeziora. Wykopy usytuowano na terenie płaskim wzdłuż wschodniego i południowego stoku obiektu, nawiązując do wykopów z 1982 r., w których odsłonięto jeden z odcinków drogi. Osiem wykopów o wymiarach 2,5 x 5 m i 2,5 x 10 m wyznaczono zgodnie z przypuszczalnym przebiegiem drogi w odstępach co 5 m. Uchwyciono w nich fragmenty drogi biegnącej na linii północ-południe między podstawą wschodniego stoku wzniesienia grodowego, a brzegiem jeziora. Ślady drogi stanowiła zagłębiona, umacniana faszyną i drobnymi kamieniami warstwa ciemno-szarej próchnicy o szerokości 110 - 120 cm. Powierzchnie drogi przykrywała warstwa osypiskowo-rumowiskowa grubości 70 - 150 cm pochodząca z wałów grodziska.

Dawny poziom jeziora i jego linia brzegowa jest przesunięta w stosunku do pierwotnej w granicach 10 - 15 m. Przestrzeń pomiędzy brzegiem pierwotnym, a podstawą stoku grodu wynosiła 3 - 4 m. Potwierdzają ten fakt badania geomorfologiczne, które wykazały, iż poziom jeziora w okresie funkcjonowania grodu był o 1 m wyższy.

Materiał zabytkowy uzyskany w wyniku tegorocznych badań stanowiły dwa żelazne groty bełto-kuszy, nieliczne fragmenty kości zwierzęcych oraz ułamki ceramiki z III okresu wczesnego średniowiecza.

Badania będą kontynuowane.